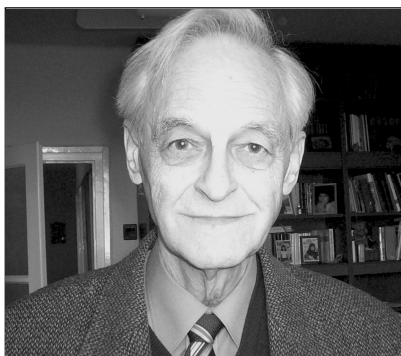

Interjú dr. Voith Mártonnal, a Miskolci Egyetem professor emeritusával

Dr. Voith Márton a Miskolci Egyetem professor emeritusa. 1986–1989, valamint 1991–1995 között a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Kohómérnöki Karának dékánja volt. 1987–1999 között tanszékvezető professzorként irányította a Kohógéptani és Képlékenyalakítástani Tanszékét. Több mint negyven éves oktató-kutatómunkája alatt sokat tett nemcsak a Kohómérnöki Kar megújításáért, súlyának megtartásáért, hanem az egyetem fejlődéséért, különösen az egyetemi akkreditáció sikeres megvalósításáért is. 1990–1997 között a Magyar Tudományos Akadémia Metallurgiai Bizottság, Fizikai Metallurgiai Bizottságának elnöke volt. Az MTA Metallurgiai Bizottságának elnöki teendőit 1997 óta látja el.

Nagy örömmel fogadtam el a felkérést, hogy *dr. Voith Mártonnal* interjút készítsék. Már egyetemi hallgatóként, miként az általa oktatott sok száz kohómérnök hallgató, megismerhettem Voith Márton professzor urat – a mindenki által szeretett és tisztelt „Marci tanár urat”. A szakma iránt elkötelezett, a tanítványaiért mindenre kész és a hivatalos oktatási alkalmakon túl is mindig rendelkezésre álló közvetlen, barátságos oktatóként tartjuk számon. A kohómérnökök mint az egyik legkedvesebb tanárt, és mint tisztelt és szeretett kollégát emlegetik. Voith Mártonnal több mint 15 évig dolgozhattam egy tanszéken. Ma is kedves emlékeim közé tartoznak a sokszor éjszakába nyúló, parázs szakmai vitákkal színesített kutatómunkák, majd az elvégzett munka feszültségét feloldó szenvedélyes tarokkpartik. Voith Márton közvetlensége, segítőkészsége, emberi tartása és szakmai elhivatottsága ma is példaképül szolgál sokunk számára.

Mi indított el ezen a pályán? Milyen ösztönzők hatására választottad ezt a hivatást?

• Sajnos, látszólag kiábrándító lesz a válaszom (de a végén mégiscsak optimista lesz a befejezés), hiszen Édesapám korai halála miatt már érettségi előtt (17 éves koromban) dolgoznom kellett. Munkahelyem a

Lenin Kohászati Művek Nagykovácsműhelye lett, ahova „protekciónal” vettek fel. Akkor még divatban volt az üzemek közötti labdarúgó-bajnokság, és annak érdekében, hogy én szombaton már „igazolt” játékosként szerepelhesek a Nagykovácsműhely csapatában, rövidített felvételi folyamaton estem át. Ez abból állt, hogy az üzem személyzeti vezetője személyesen(!) várt az egyik kapunál, és végigvitte a már akkor is sok macerával járó teljes és soklépcsős folyamatot. Sajnos nem emlékszem arra, hogy vajon győztünk-e a másnapi meccsen, amit a DVTK Stadion nagy, füves pályáján vívtunk meg...

Magántanulóként fejeztem be a gimnázium utolsó osztályát, és esti tagozatos hallgatóként kezdtem el tanulmányaimat a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Kohómérnöki Karán. Ez nekem akkor nagyon nagy szomorúság volt, mert én villamosmérnök szerettem volna lenni, de az üzem vezetői közölték, ha nem megyek kohászni, akkor semmiféle képzésre nem javasolnak. Ezért (kényszerűségből) lettem esti tagozatos kohász hallgató. Ez azt jelentette, hogy naponta rendszeresen 4-től 8-ig négy tanórát tartottak számunkra az egyetem oktatói.

Majd, mivel feltehetően behívtak volna katonának, a második év végén kértem Patyi bácsit (*Pattantyús Imre*

professzor urat, akkori dékánunkat), engedélyezze átlépésemet a nappali tagozatra. Ehhez ő több mint egy tucatnyi (pontosan: 15) különbözőzeti vizsga, illetve gyakorlati jegy megszerzéséhez kötötten hozzájárult, így én csak a harmadik év elején csatlakozhattam a nappali évfolyamhoz. Mivel a különbözőzeti vizsgák letétele mellett a tanulmányi átlagom is igen fontos volt (az ösztöndíjból éltem), jószerezve minden szabadidőmben tanultam. Ráadásul Miskolcon (Diósgyőrben) laktam, ami bizonyos szempontból kétszeres hátrányt jelentett: részben kétszer egy óra ment rá az akkor még igencsak rossz közlekedésre, részben nem eléggé (nézőpont kérdése) vettem részt az úgynevezett közösségi munkákban. Ennek majdnem katasztrófális következménye lett: akik a fenti nézőpont „másik” oldalán álltak, fegyelmit készítettek elő ellenem, amiről az 1956-ban visszakapott személyi anyagom tájékoztott. Tehát én tulajdonképpen '56-nak az oklevelemet is köszönhetem.

Mik voltak egyetemi éveid alatt azok a hatások, amelyek elmélyítették a szakma iránti elkötelezettségedet, hivatástudatodat? Kik voltak azok a professzorok, oktatók, akik szakmai, emberi példájukkal hatottak rád, mit tanultál tőlük?

• A szakma iránti elkötelezett-

ségem tulajdonképpen már a Nagykovácsműhelyben kialakult. Igen sok olyan komoly feladatot kellett megoldanom, amelynek megtervezése után annak igen rövid idő alatti tényleges kivitelezésénél is jelen lehettem.

Végső kicsengésében kudarcnak lehet tekinteni, hogy nem valósult meg a „vas és acél országa”, hiszen meg kellett teljes részletességgel tervezni egy új Nagykovácsműhelyt, ami a jelenlegi vendégház és a már lebontott „tatterzál” helyén lett volna. Működött volna benne egy 10 ezer tonna (ma 10 MPa) nyomóerejű hidraulikus sajtó is, ami alkalmas lehetett volna – többek között – az úgynevezett monoblokk vasúti és villamos kerekek egy lépéses gyártására is (nem kellett volna a tárcsát is és az abroncsot is külön-külön gyártósoron elkészíteni, és hőzsugorodással összekapcsolni). Itt kell emlékeztetnem arra, hogy abban az időben igen sok motorvonat készült hazánkban Egyiptom és Argentína számára. Ennek a túlzott iparosítási tendenciának Rákosi Mátyás halála és Nagy Imre első kormánya vetett véget. Példaképeim (a teljesség igénye nélkül):

Verő József professzor úr, aki az egyik félévben négy egymás utáni órát tartott, elsötétített teremben, igen tömör, de nagyon pontos fogalmazásban, és ráadásul nem volt sem jegyzet, sem tankönyv. Felértékelődtek azoknak a sajátkezű jegyzetei, akik nem aludtak el...

Geleji Sándor professzor úr több évtizedes szakmai tudását és szakmaszeretetét oltotta belénk. Akkor még az ipar vezető emberei is hajlandók voltak egyetemi oktatóvá válni. Geleji prof a Csepeli Fémmű műszaki igazgatója volt, és többek között ő hozta létre az alumínium táblalemez hengerművet (kellett a háborúban a repülőgépek gyártásához). Elmesélte, hogy amikor megindult a termelés, hívatta Weisz báró (így mondta), és „a köszönő szavak mellé egy vastag borítékot nyomott a kezembe, amiért nem kellett semmit aláírnom. Az első WC-be bementem és megszámláltam: 10 ezer pengő volt, amiből Óbudán egy emeletes házat tudtam építeni.”

Díószeghy Dániel professzor úr („nem is kohász az kérem, aki még nem robbant..., én igen”) például a föld alatti elgázosítást is szerette volna

megvalósítani. Ma ott vagyunk, hogy lehet, hogy a szénbányák újra megindulnak, és mellettük gáztermelő generátorok lesznek (mennyibe is kerül a földgáz?).

Uray Vilmos professzor urat sokszor láttuk Csepelen is dolgozni (a tanszékünknek akkor volt Csepelen is állandó laboratóriuma), amint éppen villamos motorokat vizsgált. Az első órát azzal kezdte, hogy felejtünk el mindent, amit eddig az alaptárgyi oktatás keretében villamosságtanból tanultunk (pl. div, grad, rot, nábla, delta operátorok...).

Pattantyús professzor úr műszaki igazgató volt korábban a Győri MÁVAG-ban. Kohászati elektrotechnikát is oktatott. Nem lényeges ugyan, de emlékszem: engem pont három órán keresztül kérdezett a különbözőzeti vizsgámon, még az apró betűs részeket is firtatta a Gépek üzemtana vizsgán. (Ma ehhez hasonló gyakorlati oktatás nem igazán van.)

Az egyetemi évek után hogyan alakult a pályád? Az Egyetemen egy nemzetközi elismertségű szakmai műhelybe kerültél, mi volt a titka ennek a jó szakmai közösségnek? Mi volt az, ami hosszú távú műnői adottságokat adott szakmai pályádra?

• Mivel az V. év második feléve sztrájkhangulatban indult, én január végén „visszakéredzkedtem” előző munkahelyemre, a Lenin Kohászati Művek Nagykovácsműhelyébe. Geleji Sándor professzor úr hívó szava itt talált rám, és az ő hívására még az 1957-es év nyarán visszajöttem az Egyetemre, de már nem hallgatónak, hanem „gyakornoknak”. (Ez pontosan fél annyi fizetést jelentett, mint amit a gyárban otthagytam. De hát a tudomány...)

A számlálóra sok fokát végigjárva ehhez a munkahelyhez (régi nevén: Kohógéptani és Képlékenyalakítási Tanszék) a nyugdíjazásomig hű maradtam. Ennek elsődleges oka a főnökünk igen nagy aktivitása (sok munkát kaptunk) és a kollektíva igen jó emberi összetartozása. Mindig volt „nagyüzemi” technológiai kísérlet, ami bizony sokszor éjszakai munkákat is jelentett. Az eredmények legtöbbször nagyon biztatóak voltak, de sajnos nem mindig voltak meg a feltételek ahhoz, hogy az eredmények alkalmazásra is kerüljenek...

Diákéveim alatt engem is tanítottál. Így közvetlenül is meg tudom erősíteni, hogy az egyetemi hallgatók nagyon szeretnek és tisztelnek, sokkal szoros szakmai kapcsolatot tartasz az egyetemi évek után is. Hogyan egyeztetted össze a szakmai szigort az emberi kapcsolatokkal, a szakmai ismeretátadást a neveléssel?

• Erre nekem nehéz válaszolni, de talán összefoglalva: mindig rossz főnöknek éreztem magam (valószínűleg az is voltam), és inkább a kollektív és (az egyeztető megbeszélések utáni) önálló tevékenységet szerettem.

Hosszú ideig voltál aktív oktató, több reformot, átalakítást megéltél az Egyetemen. Milyen hatásokkal szembesültél, hogyan tudtad elközelítéseiteket megvalósítani?

• Valóban szinte állandó reformok keresztüztében dolgoztunk. Állandóan új és új tanterveket és tematikákat kellett készíteni. Jött az akkreditáció is, ami az elején igen sok papimunkát jelentett, de *Róna-Tass András* professzor úr, az Akkreditációs Bizottság akkori elnöke egy nyugati rektori konferencia után megfogalmazta: a nem akkreditált egyetemnek nem is adhatnának ki érvényes (mármint a világ többi országában is érvényes) oklevelet. Igaza volt, ezért elindult a lázas munka. Egyetemünkről teherautó szállította Budapestre a sokpéldányos és nagy terjedelmű beadványokat. Bár én ellenpéldát is tudnék felhozni: Svédországban *Strandell* professzor úr 1956-ban két, oda emigrált hallgatónk indexét kezébe véve, egy-két tanár aláírásának felismerése után elfogadta a miskolci eredményeket. Úgyszintén Aachenben is beszámították az itthoni eredményeket.

A képlékenyalakítás területén jelentős eredményeket értél el, szakmai műhelyt, iskolát alakítottál ki. Mit tartasz legjelentősebb szakmai eredményeidnek?

• Tudományos értekezéseim közül jelentősnek tartom doktori értekezéseimet: A pilgerhengerlés teljesítményszükségletének pontosabb meghatározása (1967); A sík szalagfektetést biztosító hidegszalag-hengerlési technológia optimalizálása (1977); A hőmérsékleti hatások figyelembevételével

tele a képlékenyalakító technológiák optimalizálásakor (1984).

Fő kutatási és oktatási területeim a képlékenyalakítás, a nagy alakváltozások témakörében voltak, ezen belül különösen: lapos termékek meleg- és hideghengerlése – profilhengerlés – csőgyártás, huzal-, rúd- és csőhúzás – kovácsolás és sajtolás – kisajtolás (extrúzió). További kutatási témáim: alumínium féltermékek gyártása, alakítógépek tervezése, üzemeltetése, a hőmérsékleti hatások tervezése a képlékeny alakításban – termomechanikus alakítás, képlékenyalakító technológiák számítógéppel segített interaktív tervezése, illetve optimalizálása.

Az oktatásban 41 évet töltöttem. Ezen idő alatt mintegy 14 tantárgyat oktattam.

Hét elnyert pályázat témavezetője lehettem, hat könyvet, könyvrészletet írtam, négy egyetemi jegyzetet készítettem. Szakmai közleményeim száma 22.

Hogyan élted meg a szakma presztízsének csökkenését, az iparág jelentőségének visszaesését? Hogyan látod a szakma jövőjét?

• A képlékenyalakítás, mint termék- illetve féltermék-kibocsátó iparág mindenképpen életképes marad. Sajnos a kohászat fogalomkörébe sorolt szakma közutálat tárgyát képezi, pedig hosszabb távon ez feltétlenül életképes. A fémeknek a műanyaggal, vagy például a betonnal szemben az is az előnyük, hogy természetbarátok, az elhasznált fém alkatrészek külön beavatkozás nélkül sem szennyezik a környezetet. Viszont mindenképpen szükséges az, hogy jobb és könnyebb, nagyobb teherbírási és pontosabb méretű, illetve jobb mechanikai tulajdonságokkal rendelkező fémötvözeteket állítsunk elő!

Milyen szakmai és az egyetemi oktatási kitérései lehetőségeket látsz? Milyen tanácsokat adsz a

Kohászati Lapok olvasóinak – az egyetemistáknak, a pályakezdő és a pályájukat művelő kollégáknak?

• Mindenképpen szükségesnek látom a tervezőmérnök és a művezető jellegű képzés különválasztását, ami már a szakiskolánál kell kezdődjön (meg kell teremteni a szakmunkások becsületét). A régi felsőfokú technikusképzéshez hasonló oktatás lenne kívánatos, a bolognai folyamat ellentétben, ahol a 3+2 év alatt mindent elvárnak a hallgatótól.

Egyébként a szakmánk bizonyos területei, mint például az öntészet, Magyarországon hosszú távon vonzó lesz, a fém és a javított fémötvözetek előretörését várom. Kellenek a jól képzett szakemberek, de ők ne elméleti, hanem mérnöki alapképzést kapjanak mind a főiskolákon, mind az egyetemen!

Imre József

Interjú dr. Gulyás Józseffel, a miskolci egyetem professor emeritusával

Dr. Gulyás József a Miskolci Egyetem professor emeritusa. 1957–1993 között a Miskolci Egyetem, illetve korábbi nevén a Nehézipari Műszaki Egyetem Kohómérnöki Kara Kohógéptani és Képlékenyalakítástani Tanszékének, majd a Műszaki Anyagtudományi Kar Fémteni és Képlékenyalakítástani Tanszékének, később Anyagtudományi Intézetének oktatója és kutatója.

Türelemes, segítőkész, a hallgatókkal is mindig előzékeny tanárként ismeri mindenki. A kísérleti mérések során a tanár úr precizitása, átszellemült kiselőadásai, újszerű megoldásai, problémaérzékeny gondolkodásmódja és a közös munka élménye minden diák számára emlékezetes marad. Mindenki csodálta széleskörű ismereteit és fantasztikus memóriáját. Tanszéki legenda, hogy Geleji professzor úr a tanszéki értekezleteken a hivatalos ügyek lezárását követő beszélgetések során egy általa felvetett, sokszor szakmán kívüli témában gyakran „vizsgáztatta” a kollégákat. A vége legtöbbször „Apuskáim, maguk nem tudnak semmit!” megállapítás volt. Egyszer Gulyás Jóska, aki közismert memóriáját gyakran lexikonok olvasásával is tréningezte, éppen előző napon olvasta a Révai-lexikonban a professzor úr által aznap felvetett témát, és a lexikoni szöveget szó szerint fel is mondta. Geleji professzor döbbszent ámulattal hallgatta.

Gulyás tanár urat hallgatóként ismertem meg, és utána oktatóként dolgoztunk együtt több mint 15 éven át a tanszéken. Ma is szívesen gondolok az együtt végzett kísérletek komoly szakmai kihívásaira és segítőkész, nyitott, közvetlen egyéniségére.

Mi indított el ezen a pályán? Milyen ösztönzők hatására választottad ezt a hivatást?

• Világéletben erősen vonzódtam a technikai dolgok iránt. Ma is jól emlékszem, hogy kiskoromban, mivel egy vasútállomás közelében laktunk,

nagyon gyakran kimentem oda, és elbűvölten tanulmányoztam a 376-os típusú rövid, szerkocsi nélküli mozdonyt és annak gépezetét. Gyerekként ez egy életre szóló élményt és determinációt jelentett.

Középiszkolás koromban érdeklőd-

sem az elektrotechnika felé fordult, még egy működőképes kis mellékáramkörű motort is barkácsoltam.

De a végső befolyást a pályaválasztásomra az az erős emocionális hatás tette, amely egy középiskolai gyárlátogatás során ért. Ezt a megha-